

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 11 febr. 1890, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877.

Till lagutskottets handläggning hafva af vederbörande kammare hänvisats tre särskilda motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877, hvilka motioner afgifvits, inom Första Kammaren af herr *Lundeberg*, n:o 40, och inom Andra Kammaren af herr *J. Bromée*, n:is 67 och 162.

I *motionen n:o 162*, hvaruti fem ledamöter af Andra Kammaren instämt, föreslår herr *Bromée*, »att 2 § i utsökningslagen den 10 augusti 1877 måtte ändras och erhålla den lydelse, att länsmännen, hvar inom sitt distrikt, må ega rättighet verkställa utmätning och försäljning af utmätt lösegendom, då de derom af fordringsegare anlitas».

Såsom skäl för sitt förslag anför motionären hufvudsakligen, att dryga kostnader i allmänhet uppstode och måste uppstå, om kronofogdarne i sina vidsträckta fögderier skulle verkställa utmätningar och derefter försäljning af utmätt lösegendom, emedan desse finge långa vägar att resa. Så väl utmätningssökandens som gäldenärens och andre rättsegandes intressen blefve mycket bättre bevarade, om utmätning och

försäljning af lösegendom kunde ske på ett sådant sätt, att det minsta möjliga af tillgångarne åtginge till utmättnings- och försäljningskostnader. Det kunde icke med skäl sägas ligga i någondera partens eller allmänhetens intresse, att en, vare sig rik eller fattig, skulle betala stora kostnader för utmätning eller försäljning af utmätt lösegendom och att detta sålunda helst borde ske till de högre aflönade tjänstemännen. Det vore påtagligt, att dessa kostnader för förrättningen blefve betydligt mindre, om länsmännen, som ju hade mycket mindre distrikt än kronofogdarna, verkställde förrättningen; och för betryggande af rättsegarnes säkerhet syntes dessutom vara skäl ålägga länsmännen att ställa lika hög uppbördsborgen som kronofogdarne. Om Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen begagnade sig af den i 4 § utsökningslagen dem medgifna rätt att förordna länsman eller annan lämplig person att på eget ansvar verkställa utmätning, så vore nog det öfverklagade hjälpt; men som det visat sig, att i hela riket högst få personer erhöle sådant förordnande, ja i åtskilliga vidsträckta län icke en enda, syntes den föreslagna ändringen af högsta behof påkallad.

Lagutskottet, som icke funnit sig föranlåtet att frångå sina vid 1887, 1888 och 1889 årens riksdagar i förevarande ämne uttalade åsikter, anser sig äfven nu böra erinra om följande förhållanden.

I det förslag till ny utsökningslag, som af Kongl. Maj:t framlades för 1877 års Riksdag, hade 2 § följande lydelse: »Utmättningsman är å landet och i stad, som under landsrätt lyder, kronofogde och i öfriga städer stadsfogde. Utmättningsman har att, efter ty i denna lag sägs, fullgöra hvad öfverexekutor förordnar, verkställa dom samt i vissa fall utan föreskrift af annan myndighet förrätta utmätning.» Något stadgande, som motsvarade den nuvarande 4 § i utsökningslagen, fans icke i förslaget.

Det särskilda utskott, som tillsattes för behandling af den kongl. propositionen, yttrade i sitt deröfver afgifna utlåtande (n:o 2 sid. 62) följande i afseende å de föreslagna 2 och 3 §§:

»I likhet med de föregående lagförslagen föreskrifver äfven det kongl. förslaget att å landet endast kronofogde får vara utmättningsman. Han får visserligen sätta annan i sitt ställe, men denna lättnad för kronofogden är dock förenad med skyldighet för honom att ansvara för skada, som af vikariens fel eller försummelse kan komma, och den

part, hvilken för utfående af sin rätt är nödsakad att anlita exekutiv myndighets biträde, måste i allt fall alltid först vända sig till den ordinarie utmätningssmannen. Uppenbart torde dock vara, att detta kan inom fögderier af större utsträckning och således framför allt inom de norra länen medföra ej blott för kronofogden stora svårigheter att kunna med tillbörlig uppmärksamhet följa de många förrättningar, som han måste till vikarie öfverlemna, utan äfven för den enskilde betydlig så väl tidsutdrägt som kostnad, och utskottet har därför ansett sig böra tillse, om icke ändring härutinnan kunde åstadkommas. Tvenne utvägar finnas. Den ena är att göra hvarje länsman till ordinarie utmätningssman jemte kronofogden, så att borgenären finge, allt efter hvad han funne för sig beqvämligast och det större eller mindre förtroende han hyste för den ene eller andre, anlita hvilkendera utmätningssmannen han ville. Mot en sådan anordning möta dock stora hinder och svårigheter. Om än många af de nuvarande länsmännen ega både de insigter och den ekonomiskt oberoende ställning, som man måste fordra hos tjänstemän, hvilka skola *på eget ansvar* verkställa förrättningar, så pass ingripande i den enskildes rätt som utmätningar och dylikt, kan dock detta ej antagas vara fallet med alla länsmän, minst med de unga, ofta nästan alldeles oerfarne män, som Konungens befallningshafvande vid inträffade ledigheter, förfall etc. måste förordna att uppehålla länsmanstjensten. Och den valrätt, utmätningssökanden skulle ega, innebär ej heller tillräckligt korrektiv i detta hänseende, ty det är ej blott utmätningssökandens utan äfven gäldenärens och andre rättsegandes intresse, som måste bevaras. Skulle genom lagens bud alla länsmän förklaras vara utmätningssmän, blefve det därför enligt utskottets åsigt nödvändigt att äfven för dem höja kompetensvilkoren, fordra uppbordeborgen o. s. v. Härigenom skulle dock de antydda betänkligheterna endast i fråga om de länsmän, som derefter tillsattes, komma att undanrödjas; hvarjemte de ökade kompetensfordringarna ovilkorligen måste framkalla behofvet af en högst väsentlig förbättring i länsmännens lönevillkor, och hvilken utgift detta skulle medföra för statsverket, torde tillräckligt framgå deraf, att länsmanstjensternas antal uppgår till öfver 500. Då vidare hvarje länsman skulle föra utmätningssdiarium, blefve i följd häraf det Konungens befallningshafvande åliggande granskningsbestyret så betydligt förökadt, att fråga kunde uppstå, huru vida med den nuvarande organisationen af länsstyrelserna tillräckliga arbetskrafter dertill finnas. Den omständighet, att inom samma distrikt finnes två behöriga utmätningssmän, skulle derjemte lätt kunna medföra åtskilliga förvecklingar; samma fastighet kunde t. ex.

komma att utmätas af kronofogden och länsmannen, utan att någondera hade kännedom om den andres åtgärd, och hvardera därför särskildt förordnade syssloman för uppbärande af räntor och hyror o. s. v. Den andra utvägen är att åt Konungens befallningshafvande medgifva rätt att, när särskilda omständigheter, såsom fögderiets vidsträckthet, det förtroende, någon viss länsman lyckats tillvinna sig, eller annat dylikt dertill föranleda, förordna länsman eller annan person att för visst distrikt eller visst fall i kronofogdes ställe på eget ansvar vara utmättningsman; och utskottet har så mycket hellre ansett sig böra tillstyrka denna utväg, som dylikt rätt, om än i något mindre omfattning, redan finnes i gällande landshöfdingeinstruktion Konungens befallningshafvande medgifven. Härigenom kan, der behof af annan utmättningsman än kronofogden förefinnes, den åsyftade lättnaden beredas parterna utan de olägenheter, som den andra utvägen skulle medföra. Några förvecklingar mellan kronofogden och den särskildt förordnade utmättningsmannen behöfva ej uppstå, ty om denne är förordnad för visst distrikt, blifver han der ensam utmättningsman, och afser förordnandet visst fall, lär ej Konungens befallningshafvande underlåta att derom underrätta kronofogden. Och i den personalkännedom, som Konungens befallningshafvande måste ega rörande de dem underordnade länsmännen, eger man tillräckliga garantier för att inga andra än fullt lämpliga personer förordnas, och att således parternas säkerhet varder bevarad. Med hänsyn just till den nära kännedom, Konungens befallningshafvande eger angående de personer, som varda förordnade, har ock utskottet ansett, att åt Konungens befallningshafvande bör kunna öfverlemnas att efter omständigheterna utsträcka förordnandet att gälla alla de exekutiva förrättningar kronofogden är behörig att verkställa; den enda ovilkorliga inskränkingen i den särskildt förordnades befogenhet, som utskottet funnit böra stadgas, är, att han ej får sätta annan i sitt ställe. Bestämmelserna angående den rätt, som sålunda enligt utskottets åsigt bör tillkomma Konungens befallningshafvande att förordna särskild utmättningsman, hafva intagits i en ny §, hvilken ansetts lämpligen böra få sin plats efter 3 §.»

På dessa grunder hemstälde särskilda utskottet, att Riksdagen måtte för sin del antaga den lydelse af 2, 3 och 4 §§, som dessa paragrafer nu ega.

De skäl, hvilka särskilda utskottet vid 1877 års riksdag anförde mot lämpligheten af att tillägga länsmännen en med kronofogdarnes sidoordnad befogenhet i utmättningsärenden, synas lagutskottet fortfarande ega full giltighet; och vill utskottet ytterligare endast erinra,

att båda kamrarna åren 1887, 1888 och 1889 utan votering bifallit laguskottets afstyrkande utlåtanden i anledning af motioner i samma syfte som den nu föreliggande.

Laguskottet hemställer följaktligen,

- 1) att herr Bromées ifrågavarande motion, n:o 162, icke må vinna Riksdagens bifall.

Under återopande af hvad han i en vid sistlidna års riksdag afgifven motion anført, föreslår herr Bromée i *motionen n:o 67*, i hvilken sex ledamöter af Andra Kammaren instämt, »att Riksdagen ville besluta följande ändringar i 55 och 56 §§ utskönningslagen, nemligen i

55 §.

För fordran, som *grundar sig på klar, till betalning förfallen förbindelse, som ock fordran enligt protokoll öfver offentlig auktion, hvilken härleder sig från inrop af lösegendom och är till betalning förfallen, må ock, ändå att betalningsskyldighet ej blifvit gäldenären ålagd, utmätning ske, der gäldenären vid utmätningstillfället utan jäf erkänner skulden; dock skall utmätningssmannen, innan utmätningen verkställles, om erkännandet taga skriftligt bevis, antingen af gäldenären sjelf eller, om han ej kan skriva eller vill beviset meddela, af två ojäfvige män.*

56 §.

Vill någon erhålla utmätning enligt 55 §, skall skriftlig ansökan jemte *originalfordringsbeviset, der utmätning äskas på grund af sådant, och protokollet vid auktionen eller utdrag deraf, om utmätning skall ske på grund af dessa handlingar, till utmätningssmannen aflemnas.*»

Förslaget afser den ändring i nu gällande bestämmelser, att för fordran, som grundar sig på klar, till betalning förfallen förbindelse,

utmätning skulle kunna ske, utan att betalningsskyldighet förut blifvit gäldenären ålagd, om nemligen gäldenären vid utmätningstillfället utan jäf erkänner skulden, eller, med andra ord, att det särskilda, mera summariska utsökningsförfarande, hvilket nu är stadgadt i fråga om fordran, som härleder sig från inrop å offentlig auktion, skulle erhålla tillämplighet i afseende på hvarje fordran, som grundar sig på klar, till betalning förfallen förbindelse.

Att i så betydande mån utsträcka tillämpningen af nämnda summariska förfarande synes emellertid lagutskottet ur flere synpunkter mindre tjenligt. I första rummet möter den betänklighet, att det i de fall, då sådant förfarande påkallades, skulle tillkomma utmätningssmannen att pröfva, huruvida den af sökanden företedda förbindelsen uppfyller de villkor, som enligt förslaget skulle göra densamma utmätningssbar. Denna pröfning lär icke alltid vara så enkel, att densamma lämpligen kan öfverlemnas åt utmätningssmannen. Begår denne vid pröfningen ett misstag, kunna kostnader förorsakas, som utan ett dylikt stadgande som det nu föreslagna aldrig behöft ifrågakomma.

Vidare kan hela förfarandet, som ju skulle afse icke blott att skydda gäldenären emot alltför stora lagsökningskostnader, utan ock att genom den ökade snabbheten hindra honom från att undanskaffa sina tillgångar, helt och hållet omintetgöras derigenom, att gäldenären vid utmätningstillfället håller sig undan, så att något erkännande af skulden ej kan erhållas. Att denna omständighet icke behöft tagas i betraktande vid utmätning af fordran för auktionsinrop, torde hafva sin grund deri, att dylika fordringar vanligen icke uppgå till sådana belopp, att gäldenären kan hafva något nämnvärdt intresse af att hindra utmätningen. Helt annorlunda blir emellertid förhållandet, då frågan gäller betydligare summor. Gäldenären kan då hafva intresse att förekomma omedelbar utmätning, om han nemligen hyser förhoppning att kunna inom den närmaste tiden anskaffa medel för att frivilligt fullgöra förbindelsen. Han håller sig då undan, likasom i det fall att han af andra skäl vill fördröja utmätningen, och fordringsegaren nödgas då anlita det vanliga utsökningsförfarandet. Leder sedan detta till utmätning, så måste, förutom kostnaden därför, äfven kostnaden för försöket att använda omedelbar utmätning gäldas, hvarvid i fråga om sistnämnda kostnad tvekan kan uppstå, huruvida den slutligen bör drabba fordringsegaren eller gäldenären. Den synes äfven kunna blifva rätt betydlig, om utmätningssmannen har lång väg att tillryggalägga.

Erfarenheten har ådagalagt, att den tidsutdrägt, som onekligen förorsakas genom det ordinarie utsökningsförfarandet, ofta är till fördel

för både fordringsegare och gäldenär. Sedan lagsökningen delgifvits gäldenären, spurras nemligen denne genom den då tydliga och hotande faran för det störande ingrepp i hans ekonomiska förhållanden, som utmätningen innebär, till lifligare ansträngningar att anskaffa medel till en frivillig uppgörelse, under det han kanske förut, i förhoppning att fordringsegaren icke skall vilja göra sin rätt gällande på sådant sätt, endast låtit tiden gå, utan att vidtaga någon allvarlig åtgärd för förbindelsens fullgörande. Den möjlighet, som sålunda för gäldenären förefinnes att undvika utmätning, skulle genom det nu föreslagna förfarandet omintetgöras, då utmätningssmannen skulle utan vidare förberedelse infinna sig hos gäldenären och verkställa utmätning, hvilken jemväl skulle afse den, på sätt ofvan blifvit antydt, stundom icke obetydliga kostnaden för utmätningssförrättningen.

Härtill kommer, att den föreslagna lagändringen skulle öppna ett vidsträckt fält för svikliga tillställningar till förfång för tredje man, i det att genom öfverenskommelse mellan gäldenären och en utmätningssökande förmånsrätt på grund af utmätning lätt skulle kunna obehörigen beredas för en fordran, som till och med kunde vara helt och hållet fingerad.

På dessa grunder föranlåtes utskottet hemställa,

- 2) att herr Bromées förevarande motion, n:o 67, icke må af Riksdagen bifallas.

Utskottet har slutligen att yttra sig öfver herr *Lundebergs* motion, som är af följande lydelse:

»Vid lagsökningar för obetalda årsliqvider till hypoteksföreningarne skulle det föranleda en högst väsentlig lättnad af omkostnaderna för vederbörande gäldenärer, om ett par obetydliga tillägg gjordes till §§ 55 och 56 i nu gällande utsökningslag, i syfte att bereda utdrag af hypoteksföreningarnes låneräkningar samma förmåner, som äro i sagda paragrafer medgifna för utdrag af protokoll öfver offentlig auktion och inrop af lösegendom, då fordringen är till betalning förfallen. Motiven för denna snabbare exekution, som är för dylik fordran stadgad, gälla i ännu högre grad hypoteksföreningarnes fordringar beträffande förfallna årsliqvider å amorteringslån. Erfarenheten gifver nemligen vid handen, att invändning mot dessa klara fordringars giltighet ytterst sällan och endast undantagsvis förekommer samt att ett föregående fastställande

genom Konungens befallningshafvandes beslut eller utslag således är i de allra flesta fall öfverflödigt och innebärande endast en onödig omgång, som, då fordringen många gånger uppgått till endast 30 à 60 kronor, bringar gäldenären på kostnader uppgående med kommunikation, resolution och delgifning, utslag m. m. till ofta nog lika mycket som sjelfva skulden.

Då en ändring i angifna riktning skulle i främsta rummet bereda lättnad af lagsökningskostnaderna för de smärre och mindre bemedlade bland hypoteksföreningarnes låntagare, ett mål, som de senare årens tryckta konjunkturer för jordbrukare i allmänhet gifvit osökt anledning att söka uppnå och till ernående hvaraf den af mig föreslagna obetydliga lagförändringen i sin mån torde kunna medverka, får jag härmed vördsamt föreslå, att §§ 55 och 56 i nu gällande utsökningslag måtte erhålla följande förändrade lydelse, nemligen:

§ 55.

För fordran, som enligt protokoll öfver offentlig auktion härleder sig från inrop af lös egendom och är till betalning förfallen, samt för fordran af förfallen årsliquid enligt utdrag af låneräkning med någon af de inom riket befintliga, med behörigen fastställt reglemente försedda hypoteksföreningar må ock, ändå att betalningsskyldighet ej blifvit gäldenären ålagd, utmätning ske, der gäldenären vid utmätningstillfället utan jäf erkänner skulden; dock skall utmätningssmannen, innan utmätningen verkställles, om erkännandet taga skriftligt bevis, antingen af gäldenären sjelf eller, om han ej kan skrifva eller ej vill beviset meddela, af två ojäfvige män.

§ 56.

Vill någon erhålla utmätning enligt § 55, skall skriftlig ansökan jemte protokollet vid auktionen eller utdrag deraf, och då fråga är om årsliquid till hypoteksförening, utdrag af låneräkning jemte ansökningen till utmätningssmannen aflemnas».

Mot det förslag, som sålunda blifvit af herr Lundeberg framställt, synes väl icke vara så mycket att erinra som mot herr Bromées i

nästföregående punkt omförmälda framställning. Ett af vederbörande tjänsteman hos hypoteksförening utfärdadt utdrag af låneräkning torde kunna i afseende på trovärdighet i det närmaste likställas med en officiell handling. Men mot det nu ifrågavarande förslaget kan med fog göras åtminstone en af de invändningar, som utskottet ofvan framställt mot herr Bromées förslag, nemligen att den tid, som förflyter mellan lagsökningens delgifvande och utmätningen, gifver gäldenären ett råderum, hvarunder han kan göra och vanligen gör kraftiga ansträngningar att anskaffa medel för förbindelsens godvilliga fullgörande. Då härtill kommer att, enligt hvad inom utskottet uppgifvits, meningarna inom hypoteksföreningarna visat sig vara ganska delade i fråga om gagneligheten af den lagstiftningsåtgärd, som här blifvit ifrågasatt, finner utskottet sig ega skäl till den hemställan,

3) att herr Lundebergs motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 februari 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation

af herr *Stockman* mot utskottets hemställan i *första punkten*: »Motionärernas hufvudsakliga syfte synes hafva varit att genom föreslagna lagändringen söka nedbringa så väl fordringsegarens som i synnerhet gäldenärens kostnader och besvär dels vid aflemnande af fordringshandlingen till en flera mil långt bort boende kronofogde, dels vid verkställigheten af densamma på sätt lag föreskrifver och dels vid afhämtningen af det slutligen indrifna fordringsbeloppet, som mången gång kunnat vara en obetydlighet i jämförelse med nämnda kostnader och besvär. Jag kan icke finna att lagutskottets skäl för afslag väga så mycket som motionärernas nu och vid föregående riksdagar för bifall, helst om föreskrift meddelades, att länsmannen för de medel, han omhänderfår, bör ställa lika hög borgen som kronofogden, eller

för 2,250 kronor, innan han i antyddä hänseendet får samma befogenhet som denne. Ser man till på hvilken af dessa tjenstemän allmänheten under de senare trettio å fyratio åren vid inträffande obestånd förlorat mest och dervid börjar med kronofogden Gagner, förekommer obestriddigen största förlusten på fogdarne, med hvilka länsmännen dock, i händelse af balans, lagligen dela samma ansvar för förskingring af hvad honom i tjensten blifvit ombetrodt.

Uti lagbestämmelsen om afgifvande af dagbok öfver exekutionsärenden är samma föreskrift gällande för länsmannen som för kronofogden, och den af utskottet uttalade farhågan, att de båda exekutorerna hvarandra ovetande kunna utmäta samma gods, är lätt undanröjd, om föreskrift lemnades att länsmannen vore skyldig skyndsamt underätta kronofogden om hvarje utmätning, han på fordringsegarens särskilda begäran företagit.

Då upplysningar från flera delar af riket inom riksdagen meddelats, att häradsbor och kommuner förgäfves hos Konungens befallningshafvande begärt, att någon inom orten skulle förordnas till exekutor, torde missförhållandena på annat sätt böra afhjelpas, hvarför jag vördsamt föreslår, att herr Bromées med fleres ifrågavarande motion må vinna Riksdagens bifall.»

Herr *von Baumgarten* har begärt få här antecknad, att han på grund af erhållen ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i ofvan omnämnda ärendens behandling inom utskottet.